

13. 11. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vyšší pomoc obětem trestné činnosti od 1. ledna 2002

Zločin vstupuje do lidských osudů nečekaně, nejvíce pak zabolí, když ohrozí zdraví či dokonce zasáhne samotný život. Ačkoliv hmotná nouze není hlavní újmou oběti, zdlouhavé trestní řízení či následné občanskoprávní řízení o náhradě škody složitou situaci oběti notně ztěžuje. Doba mezi spácháním trestného činu a odškodněním od pachatele (odsouzeného) může být relativně krátká, často je tomu ale právě naopak; mnohdy se postižený odškodnění vůbec nedočká.

Zákon č. [265/2001](#) Sb. zvýšil pomoc pro poškozené na životě a zdraví a zjednodušil proceduru

Zločin vstupuje do lidských osudů nečekaně, nejvíce pak zabolí, když ohrozí zdraví či dokonce zasáhne samotný život. Ačkoliv hmotná nouze není hlavní újmou oběti, zdlouhavé trestní řízení či následné občanskoprávní řízení o náhradě škody složitou situaci oběti notně ztěžuje. Doba mezi spácháním trestného činu a odškodněním od pachatele (odsouzeného) může být relativně krátká, často je tomu ale právě naopak; mnohdy se postižený odškodnění vůbec nedočká.

Stát proto již čtyři roky zajišťuje alespoň částečné odškodnění obětí, zpravidla násilných, trestných činů. Na základě zákona č. [209/1997](#) Sb. vyplácí Ministerstvo spravedlnosti jménem státu jednorázovou peněžitou pomoc k překlenutí tíživé sociální situace osobám, kterým byla v důsledku trestného činu (resp. pokusu trestného činu), jehož se staly obětí, způsobena závažnější újma na zdraví a které obvykle nemají možnost dosáhnout v přiměřené době náhrady na pachateli. Oběti rozumí předpis vedle fyzické osoby, které vznikla škoda na zdraví, též osobu pozůstalou po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, jestliže této osobě zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat.

Oběť trestné činnosti ve smyslu zmíněného zákona nelze ztotožňovat s poškozeným ve smyslu trestního řádu. Poškozeným je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda (§ 43 odst. 1 TR).

Pomoc se poskytne, pokud škoda na zdraví nebo v důsledku smrti nebyla plně uhrazena. Částečná úhrada není poskytnutí pomoci na překážku.

Pomoc se přizná, jestliže o vině pachatele trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví, bylo rozhodnuto odsuzujícím rozsudkem (event. rozsudkem, kterým byl pachatel pro nepřičetnost zproštěn obžaloby). Žádost o poskytnutí pomoci je třeba podat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se oběť dozvěděla o škodě způsobené trestným činem (obvykle to je den spáchání trestného činu), jinak právo zaniká. Jestliže tedy takový rozsudek nebyl vyhlášen nebo nenabyl právní moci anebo jestliže nebylo zahájeno trestní stíhání proto, že pachatel není znám nebo mu není možné sdělit obvinění, anebo brání-li trestnímu stíhání zákonná překážka, bude pomoc poskytnuta, nejsou-li na základě výsledku šetření orgánů činných v trestním řízení důvodné pochybnosti o tom, že se stal trestný čin, v důsledku kterého byla oběti způsobena škoda na zdraví.

Pomoc ovšem stát neposkytne, jestliže oběť:

- je stíhána jako spoluobviněná v trestním řízení vedeném pro trestný čin, v důsledku kterého byla

poškozena na zdraví, nebo byla účastníkem takového trestného činu,

- nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu v případě, kdy tento souhlas je podmínkou zahájení trestního stíhání nebo pokračování v něm, anebo vzala-li takový souhlas zpět, nebo
- neposkytla orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost zejména tím, že bez zbytečného odkladu nepodala oznámení o trestném činu, v souvislosti s nímž požaduje náhradu škody, nebo jako svědek v trestním řízení využila s odvoláním na svůj poměr k pachateli práva odeprít výpověď.

Vedle toho je vyloučeno poskytnutí pomoci, jestliže celková výše bodového hodnocení za bolest ve smyslu vyhlášky č. [32/1965](#) Sb. nedosahuje 100 bodů.

Prokazování přesné výše vzniklé škody bylo v řadě případů na úkor požadavku rychlosti a neformálnosti při poskytování státní podpory obětem trestné činnosti, a proto má žadatel nově (od 1. ledna 2002) na základě novely č. [265/2001](#) Sb. na výběr, zda prokáže skutečnou výši škody, nebo bude žádat o (zpravidla) nižší peněžitou pomoc v paušální částce, ovšem bez nutnosti obstarávat řadu dokladů.

Pomoc se na žádost oběti poskytne:

- v paušální částce 25.000 Kč, nebo
- ve výši, která představuje oběti prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením (event. ve výši prokázaných nákladů spojených s pohřbem a nákladů na výživu, jde-li o pomoc osobám, jimž oběť zemřelá v důsledku trestného činu poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživné).

Takto stanovená výše pomoci se snižuje o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela.

Nově zákon výslovně umožňuje při stanovení výše pomoci přihlídnout i k tomu, že v důsledku trestného činu bude oběť přicházet o výdělek nebo výživné také v budoucnu a s ohledem na tuto skutečnost určit výši peněžité pomoci.

Státní pomoc není koncipována jako plné odškodnění oběti, a tak je její výše limitována. Dosud nesměla přesáhnout 60.000 Kč, nově může činit až 150.000 Kč.

Autor se však oproti obecně přijatému výkladu zákona a praxi domnívá, že nejednoznačná dikce ust. § 7 odst. 2 zákona ve spojení s ust. § 7 odst. 4 připouští poskytnutí pomoci i nad zákonem stanovený limit v ojedinělých případech, kdy bylo v roční lhůtě předepsané pro podání žádosti o pomoc o náhradě škody již pravomocně rozhodnuto.

Na rozdíl od dávek sociálního zabezpečení není pomoc obětem trestné činnosti plněním nenávratným. Oběť je povinna do pěti let ode dne, kdy jí byla poskytnuta pomoc, odvést na účet Ministerstva spravedlnosti částky, které obdržela jako náhradu škody, a to až do výše poskytnuté pomoci. Ministerstvo se, pokud o to oběť požádá, může vzdát práva na vrácení poskytnuté pomoci. Takový postup odůvodňuje sociální situace oběti, celková výše jí způsobené škody a výše náhrady, kterou oběť obdržela.

Richard W. FETTER, právník

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)